

ЗВОН

Беларуская штодзённая політычна-літаратурная часопісь.
Рукапісы павінны быць перапісаны чытальна. Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.
Адрас рэдакцыі і адміністрацыі:
М. Менск, Юбілейны дом.
Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДААННЯ I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . . . 2 м.
шукалочным працы, за абвестку 2 м.

№ 16.

Менск, Панедзельнік, 29 верасня 1919 г.

№ 16.

Дзеле вялікага недахвату паперы, газета часова выходзіць тры разы на тыдзень: у панядзелак, сераду і пятніцу.

Справа утварэння беларускага войска.

Патрэба мець свае нацыянальнае беларускае войско адчувалася вельмі даўно. Яшчэ з першых дзён рэвалюцыі гэтае пытаньне падымалося на беларускіх політычных сходках, але не магло набраць належнай сілы, каб стаць жыццёвым фактам дзеля шмат якіх прычын. Ідэялогія беларускіх політычных арганізацыяў да таго падлягала уплывам маскоўскіх соцыялістаў, што старэйшая наша політычная партыя, Белар. Соцыяліст. Грамада, на зьездзе у 1917 г. паставіла, што справа утварэння нацыянальнага войска ёсць контр-рэвалюцыйны крок буржуазіі, што нацыянальнае войско патрэбна не народу, а буржуазіі для контр-рэвалюцыйнага замераў. Разумеюцца, пастанова гэта была прадиктована расійскай баязнью сепаратызму і ня трэ́ было доўга чакаць, каб работнікі Грамады праканалі я, што яны паддаліся салодкім напевам соцыялістычных маскоўскіх імперыялістаў. Ды калі-б гэтага і ня было, то трудна было спадзявацца, каб магчымо было прыступіць у той час да канкрэтных крокаў у гэтым кірунку. Беларускае войско было неабавязна для расійцаў, а самі беларусы былі задужа слабы, каб зрабіць гэта, абмянаючы згоду расійскага ўраду. Не магло здзейсніцца гэта і пры нямецкай акупацыі на той прастай прычыне, што немцы ніколі ня лічыліся з беларусамі, дзеле чаго арганізацыя беларускага войска была-б для іх непатрэбным клопатам.

Цяжкая гістарычная доля пастаянна ставіць Беларусь у залежнасць ад яе суседзяў. Цяпер доля нашага краю цесна звязана з доляй Польшчы: наша політычная самабытнасць многа залежыць ад падтрыманьня з боку апошняй. Беларусь праз усю гісторыю была цесна звязана з Польшчай і гэта політычная сувязь, парваная сусветным гвалтам, зноў аднаўляецца. Цяпер справа утварэння беларускага войска стала у плоску абойгага інтарэсу як Беларусі, так і Польшчы. Калі для Беларусі сваё войско зьяўляецца справай жыцця, справай політычнага, нацыянальнага і культурнага існаваньня, то для Польшчы ня менш яно

патрэбна, як верны і пэўны саюзнік у справе абароны ад маскоўскай навалы, ад нашага супольнага гістарычнага ворага, абярнушага беларускі край у руіны пажарышча і скалечышага нацыянальны твар нашага народу.

Беларусы Гродзеншчыны, Віленшчыны і Меншчыны даўно ўжо робяць заходы перад польскім урадам у справе арганізацыі Беларускага войска, але да рэальных скуткаў ня дойдзена. Няма часу дашуківацца прычын, чаму справа да гэтага часу не набрала рэальнага характару, але настаю такі момант у гісторыі, калі польскае грамадзянства, асабліва польскае грамадзянства Белай Русі, павінна зрабіць усе ад яго залежнае, каб давесці свайму ўраду гістарычную патрэбу утварэння беларускага войска. Гісторыя будзе судзіць ня адно тых, хто перапакдае гэтаму, але і тых, хто не дапамог гэтаму. Беларускае войско—справа нашага абойгага інтарэсу. Гісторыя кліча нас супольна бараціцца ад агульнай небяспекі і абавязвае Польшчу неадмоўна працягнуць беларусам братэрскую руку дапамогі.

Час не чакае і калі гэта ня будзе зроблена цяпер, зараз-жа, без адкладу, то потым будзе позна. Беларусы робяць усе для утварэння свайго войска, а калі яго ня будзе і калі наш край зноў здрыганецца ад расійскага наезду, то вінавата тут будзе Польшча. Яна трымае ініцыятыву, яна і адпавядае.

Мы—чакаем.

Аграрнае пытаньне на Беларусі.

(Працяг).

Зямельная праграма расійскіх эсэраў у сваёй аснове напамінае зямельныя адносіны, існуючыя у станицах Данскіх казакоў, калі гэтыя адносіны трохі корэктаваць.

Кожная станица (воласць), маючая некалькі хутароў, (весак) мае пэўны абшар зямлі. Гэты абшар зямлі дзеліцца роўна паміж усімі мужчынамі станицы, маючымі ня менш 17 гадоў. Для малодшых хлопцаў пакідаюцца ў запасе дзялячкі, з якіх яны і надзеляюцца калі ім адбудзе 17 гадоў у працягу часу паміж перадзеламі. Перад-

зелы гэтыя бываюць праз кожныя 6, альбо 10 гадоў, як дзе. Тагды зноў уся зямля дзеліцца паміж усімі мужчынамі (казакамі), пачынаючы ад 17 гадоў і старшымі.

Дзеле таго, што у рожных станицах ня роўныя абшары зямлі, і народ множыцца ня роўна, то і зямлі прыходзіцца на кожнага казака ня роўна у рожных станицах.

У вадной станицы на душу прыходзіцца 7 дзясняцін, у другой 10 і т. д.

З памважэннем народу, з кожным новым перадзелам дзялячкі (гаі) зьмяншаюцца.

Калі падзел зямлі пашырыць і на кабет і калі усю дзяржаву зрабіці адною станицаю, то, даючы народу аграрнамічную дапамогу, мы ўістнім аграрную праграму эсэраў.

Трэба сказаць, што у такой формі карыстаньне зямлею у другіх месцах Расіі зводзіцца, а то і саусім зьяўляецца. У Маскоўскай губерні ад скасаваньня паншчыны блізка нідзе ня было перадзелаў.

У нас перадзелі былі паміж скарбовымі сялянамі (сяло Малешэвічы, Бельскага павету, Гродзенскай губерні), але па скасаваньні паншчыны сяляне падзялілі паміж сабою зямлю назауседы.

Такім чынам, самае жыццё паказвае, што апісаная форма землекарыстаньня ёсць ніжэйшая форма. І калі яна выводзіцца і шмат дзе вывелася у Расіі, то ня можа быць насаджана у нас на Беларусі, дзе індывідуальнасьць селяніна дапяла высокага ступня развіцця.

Што тычыцца камуністычных гаспадарак, то аб іх ня варта навет гаварыць. Такія гаспадаркі моцны сярод духабораў (сэктанты), але трымаюцца яны на аснове рэлігійнай ідэялогіі, а не эканамічнай, і іх камуністы лічаць навет шкадлівым дапусьціць у сваю партыю (глядзі „Извесгія“).

Стараліся і інтэлігэнты у Расіі вясці камунальныя гаспадаркі (яшчэ да вайны), але гэтыя гаспадаркі хутка распадаліся, а інтэлігэнцыя расходзілася ворагамі назауседы. І ня гледзячы на такія прыклады, стараюцца завясці камуны у весках.

Што тычыцца камун—маенткаў, то яны, як і усе скарбовыя гаспадаркі, не даюць ніякай карысьці народу. З іх карыстаюць толькі асобы, жывучыя там.

× Камуністычная гаспадарка не навісна нашаму народу. Яна ёсць паварот да паншчыны з тою рожніцаю, што пры паншчыне гультай

даставау у скуру, а пры комуне гультай ездзіць на працавітым і зьдзекуецца з яго.

Комуністы застаўляюць народ пагарджаць імі, як напэўна пагарджалі сяляне Л. Н. Толстым, каторы ня мог нічога лепшага рабіць у гаспадарцы, як халзіць за сахою і бараною, не дарма ж рускі чалавек так зьненавідзеу сваю інтэлігэнцыю! Чалавек, каторы сваім розумам павінен даць работу тысячам людзей, замест гэтага сам бярэцца за простую работу і ад некага адбірае хлеб.

Пераходзячы да зямельнага пытання на Беларусі, мы павінны зазначыць, што наш народ мысліць сабе развязаньне гэтага пытання толькі у форме пераходу зямлі у яго уласнасьць. Ведама, што ен рад быў бы адтрымаць гэтую зямлю дарэмна, бяз выкупу, як абяцаюць эсэры, але свае зямлі, і навет дарэмна адтрыманай, ен напэўна нікому дарэмна нядасць, навет сваім сваяком. І я ведаю факты, калі інтэлігэнты, вышаўшы з народу, з эсэраўскім сьветапаглядам, адбіралі ад сваіх братоў, каторыя памаглі ім вычыцца, і прадавалі чужым сваю дзель і гэтым нішчылі і без таго слабыя гаспадаркі сваякоў.

Ці можна даць дарэмна зямлю тым, каторыя дастаўшы яе, напэўна дарэмна яе нікому не дадуць? Гэта моральны бок справы зямельнай.

На моральнай аснове так сама ня можна, надаючы дарэмна зямлю сялянам, крыўдзіць пролетарыят, адбіраючы у яго дробныя уклады у касы, якія праз банкі былі пазычаны пад заклад маенткаў, каб была магчымасьць вясці у іх гаспадарку.

Затым ня можна, надаючы да-

рэмна зямлю народу, пусьціць з торбаю земляуласьнікаў, каторыя, як ні як, рабілі карысную працу, прадукуючы рэчы пажывеньня для таго-ж пролетарыяту. >

(Канец будзе).

Нашыя воласьці

(Думкі і развагі.)

Воласьць гэта інстытуцыя чыста сялянская, каторая павінна быць праўдзівым сэрцам у жыцьці хлебараба. Яна павінна кіраваць гаспадаркай вескі энэргічна, шчыра і акуратна. Яна павінна быць тым цэнтрам, дзе селянін папраўдзе знаходзіць сабе падмогу і параду у розных абставах і варунках вясковага быту. Воласьць павінна працаваць пастаянна над прогрэсам вясковай культуры, як у эканамічнай, так-сама і у духоўнай часьці.

У часе самадзяржавія воласьць была проста карчмою для старшыні і пісара, карчмою для валасных судзьдзяў, якія за кварту гарэлкай па сямейнаму разьбіралі сялянскія справы, уживаючы розгі і халодную „зверху праграму“. Воласьць пужала сялян сваімі земскімі начальнікамі, падаткамі і недаімкамі. Старшыня і пісар былі тымі дэспатамі-царамі у сваім царстве, якія гнулі сялян у тры дугі, дзерлі з іх па 7 скур без усялякай адпавядальнасьці за сваі дзеі.

Што тычыцца воласьці у часе бальшавізму пад назваю „Валаснога іспалкому“, то аб гэтым ужо гаварыць не прыходзіцца. Гэтакая воласьць яшчэ болей узмацавала погляд у сялян, што яны павінны знаходзіцца у пастаяннай паніччэне у воласьці.

Рэквізыцыя добра, скаціны, дастаўка хурманак і людзей для працы па валасьцях, крадзяжы народнага добра давалі да поўнай разрухі вясковую гаспадарку. Сяляне цяпер аб гэтым са страхам успамінаюць.

Воласьць вымагае цяпер вялізарных рэформаў. На яе трэба зьвярнуць вялікую увагу дзеле наладжваньня сялянскага жыцьця.

Валасныя войты павінны быць вельмі добра знаемы з усімі умовамі жыцьця той воласьці, дзе яны маюць быць. Ні пад якім відам войт ня можа быць назначаным з другой мясцовасьці. Ен павінен ведаць добра беларускую мову, дзеле таго, каб вясці ўсю канцэлярскую работу на беларуску.

Закладаньне коопэратываў па весках гэта першая праца, якая чакае дзеячоў воласьці. У коопэратывах павінны быць усе патрэбныя для сялян рэчы, уключаючы сюды сельска-гаспадарскія прылады, культурнае насеньне і г. д.

Павінна быць назначана спецыяльная камісія над разьвязаньнем племянной жывелы, якая за час вайны і за час бальшавізму была зьнішчана у нашым краі. Над лесам павінна быць аддзельная апека, так-сама павінен быць надзор над дарогамі і мастамі. Словам, трэба пільна глядзець за усей агульна-грамадзянскай гаспадаркай па весках.

3. Бядуля.

(Канец будзе).

Уражэньні з Гродзеншчыны.

(Канец).

Поп м. М., зацьверджаны Гродзенскім архіерэям, гаворыць папольску, ведае і беларускую мову

Стары будынак.

(Канец).

На другі дзень ен запамінаў, што казаў, ды пачынаў ізноў жаліцца. У цяжкай журбе ен часта зьвяртаўся да Бога. Сьвятцы прыносяць у хату гандляра і па сьвятах чытаў малітвы. Станець перад абразамі, кладзець паклоны ды стукае лобам аб пол, аж гуз набьець, і з Богам бяседу вядзець. А то гукае сьвятых.

— Сьвяты,—і доуга успамінае імя,—маліся аба мне, рабе тваем Іане, каб я здароў быў.

— Сьвяты,—ды ізноў памаучыць, паглядзіць у сьвятцы, скажаць імя і папросіць у сьвятога ці грошай, ці здароўя, ці яшчэ чаго. А то карыць сьвятога, што ня гэтак памог яму, як ен аб тым маліўся.

— Ці-ж я цябе не прасіў, ці-ж я цябе не маліў, а ты не памог мне. Як-жа так? Дакуль-жа я буду маліцца? Памажы, хоць цяпер!

І доуга-б маліўся стары, каб ня гукалі яго ды не казалі, што маліцца—ужо яму так доуга не патрэбна.

Неяк пасьнедаўшы, пашоў стары да гандляра. Маліўся доуга, а пасьля пачаў у каменьчыкі гуляць: кідаў каменьчыкі угору і лавіў, і дужа яму гэта падабалася. Хутка Марыся прыбегла клікаць дзеду на абед. Стары аж затросся.

— Не пайду!—і зноў пачаў гуляць каменьчыкамі. Толькі хацеў ен пьмаць каменьчык, аж Марыся

перахваціла. Вылаеўся дзед, вырваў у яе з рук каменьчык і пабег у другі пакой. На гэты ніхто тагды не зьвярнуў увагі. Марыся гаварыла з гандлярыхай аб тым ды аб сім, а потым і пра пана.

— Як дзіце малое, цэльны дзень пан забаўляецца з каменьчыкамі, а учора пані кажаць, што час яму паступіць на службу ды папара каваць свой пісьменны стол, дык пан гадзіны дзёве сядзеў: усе парадкаваў свой стол... Ну, але гдзе-ж ен?

Хваціліся старога, аж яго няма. У пакоях так сама не было. Глядзяць: шуба вісіць, шапка так сама, а пана няма.

— Барані Божа, каб чаго ня прыдарылося з старым,—кажаць Марыся.—Пабягу да кватэры. Можна ен пайшоў без мяне, але як можна у такі мароз пайсьці бяз шубы і бяз шапкі?

Хутка пабегла і вярнулася: у кватэры няма пана. Перапужаліся ўсе. Усюды перашукалі: і пад павецью і у клуне, і у гумне,—нідзе не знайшлі.

Ужо на другі дзень шуканьня знайшлі старога у рові, які быў кале двара. Ен сядзеў, апершыся аб сасну, і закалелымі рукамі трымаўся за грудзі і у адной руцэ трымаў каменьчыкі у каравай ануцы. Губы яго былі адчынены. Увесь ен абсыпаны сьнегам. Паглядзець, дык як быццам спаў стары, але ўжо ніякага жыцьця ня было у ем: ен закалеў ад марозу.

В. Бруевіч.

але ужывае яе з народам, як вульгарную, выяўляючы у размове з народам ня лепшыя, а найгоршыя стораны беларускага духу. Ен лісьлівы з народам.

Адносіны паноу да сваіх прыхажан становяцца саусім іншымі. Можна думаць, што царква наша хутка зробіцца беларускаю, бо гэта у інтэрсах самога праваслаўнага духавенства.

Па дарозе да свайго швагра на хутар Бернатаўшчыну трэба было ехаць праз вёску Малую Сваротву, лес Незабітоўскага і вёску Кажухаўцы. М. Сваротва добра адбудавалася. Шмат новых хат з смольнага, жоўтага, як воск, дэрава. Хто і не пабудаву новай хаты, мае за хатаю столькі дэрава, што можна вывесці новы пекны будынак. Лес Незабітоўскага нешта вельмі усапляе. Хвоі такія высокія, што гнуцца, як смыке, і лес здаецца гаворыць з небам. Калі глядзім на вярхі сасен, то шапка вальца з галавы. Апроч хвояк такой самай высокасьці елкі, бярэзіны, асіны, дубіны. Па дарозе ад мястэчка да лесу, на узгорках, растуць елкі. Пры паглядзе на іх чалавека агортвае смутак, а у галаве прыпамінаюцца словы і музыка Манюшкі

„Szumią iodly na gór szczyście, a w tym sercu żal“. Лес цяпер значна парадзеу, але усе ж такі напамінае яшчэ літоўскія лясы, як іх апісаў Міцкевіч у сваім несьмяртальным творы „Пан Тадэўш“.

Кажухаўцы ўжо значна менш адбудаваліся, хаця лес так сама ж недалёка ад іх. У Кажухаўцах мала уцекачоу. Вёска цэлая, гаспадарка вядзецца, як і перш, а хлеба вясною не было, дзякуючы нямецкім рэквізыц. Карміліся больш зельем і бульбаю, а як дачакаліся новага ураджаю і паелі сывежа-

га хлеба, то шмат хто пайшоу на той сьвет.

Па мястэчках і селках Слонімскага і Навагрудзкага паветау раз'езджалі разоу тры польскія агітары, каторыя гаварылі па-польску, па-руску і беларуску і нахілялі народ прылучацца да Польшчы. Сярод каталікоў—беларусаў агітары гэтыя мелі велькіе ўспехі.

Народ беларускі так замучан вайною у працягу ўжо пяцех гадоу, што адзінае яго жыццёне гэта пакой. Яго рэквізавалі і ганялі у абоз і на работы немцы, пасыла бальшавікі, цяпер легіёны так сама патрабуюць дапамогі беларускага народу.

Тое, што было да вайны, цяпер зьяўляецца у вачах народу проста раем.

Рэвалюцыя абманула народ: яна не дала яму таго, чаго ен чакаў. І вось коло замкнулося. Прышлі зноу да таго, адкуль выйшлі. Народ любіць, каб жыцьце ішло правільна, як машына, каб наперад можна было ўсе вырахаваці, аблічыць і ўжо па гэтаму вясці сваю працу.

Што тычыцца інтэлігэнцыі, то яна цяпер так чуе сябе, як мокрая курыца. Жаднай арганізацыі паміж ёю няма, нацыянальна-беларускага духу вельмі мала. Цікава, што нават быўшы сябар Гродзенскага беларускага камітэту у Петраградзі Д. цяпер нічога ня робіць, сядзіць у сваім хвальварку Е. і часам езьдзіць у Варшаву. Інтэлігэнцыя з рускім выхаваннем чакае правалу бальшавізму. Тагды па яе мярканьню дойдзе да вайны паміж Дэнкіным і легіёнам, скўткам чаго Беларусь адойдзе зноу да Расіі, як непдзельная часць яе. „Я хачу“, кажау адзін інтэлігэнт,—„каб я мог

паехаць, куды я хачу: у Маскву, Вільню, ці Кіев; каб я жыў так сама добра, як я жыў перш, дастаючы 75 руб. у месяц і раз'езджаючы у вагоні другога клясу. Незалежная Беларусь?! На што гэтыя перагародкі?“ Афіцэрство ідзе у польскую армію, ці да Дэнкіна.

Вынік з усяго гэтага такі. Мы ня ведаем, што можа прынясьці нам плебісцыт сярод беларусаў. Напэўна можна сказаць, што праваслаўныя будуць галасаваць за прылучэньне да Расіі, а каталікі за прылучэньне да Польшчы. І па плебісцыту Беларусь можа распацца на дзьве часткі і грніцца іх будзе той пояс, дзе пароні каталікоў і праваслаўных. Каб гэтага няшчасьця, дзяленьня народу ня сталася, трэба лічыцца з Беларускаю Радаю, як з органам, злучаючым увесь беларускі народ, трэба даць беларускім дзеячам магчымасьць вясці самую шырокую агітацыю, каб народ паслау у Сойм сьвядомых беларусаў. Сойм вырашыць долю народу. А тым часам павінна вясціся шырокая прасьвета у беларускім духу. Беларуска-кая мова павінна быць абавязковым прадметам у польскіх школах, такім чынам, праз колькі гадоу беларусы будуць мець вялікую моц інтэлігэнцыі, а тагды ім ня страшны будзе і плебісцыт.

У цяперашні-ж момант плебісцыт можа прынясьці вялікую няспадзянку для нас. Трэба дадаць, што жыдоўство усей Беларусі напэўна галасавало-б за прылучэньне да Расіі.

Яшчэ аб Менскім Пэдагогічным Інстытуце.

Мы вельмі паважаем Беларускаю Школьную Раду Меншчыны,

Думка у дарозе.

Ціха у лесе, як у магіле, і канца яму няма. Усе едзем, едзем, а драмота так і клоніць голау.

— Ну, браток, колькі-ж верст мы праехалі?—пытаю хурмана.

— А хто іх ведае. Бог адзін... не стаімо,—адказвае ен, пачухаўшы каля вуха.—Як бачыш, чорт іх тут мерыу ды лік згубіу, навет і цяпер шасты ад іх тырчаць праз усю пушчу а як да балота дацягнем, дык і іх ня відаць... Вярсту пэўна адкрасалі, а гак застаўся,—кончыу ен сваю гутарку і гукнуу на сівана: „Но, каб цябе воук задушыу! Хутчай, а то, бачыш, мой пасажыр занудзіўся“...

Я, і праўда, трохі занудзіўся, хоць Бацькаўшчыну ізноу бачыць, ізноу дыхаць добрым сасновым духам было радасна, а некі сум шчэміць грудзі і здаецца, ня будзе канца гэтым мясам, гэтым балотам. А там, паміж камлеу, дзе-ня-дзе стаіць убогая, пахіленая хата, і худы гаспадар сячэ тапаром некае бярвяно, толькі гук па лесе ідзе: так, так!..

— Бог дапаможа, чалавеча!—гукую я да неба-ракі, а ен падымае ціха голау ды кажа:

— Бог то Бог, а вось каб сам памог, дык другое дзело...

— А праўду кажаш, чалавеча. Стой, хурман! Няхай конь сапачыне, а я ўспомію сякеру,—кажу я хурману.

Конь стау. Я хутка зьлез з воза ды да чалавека.

— Ну, дзядзька, давай сякеру ды глядзі добра, каб я ад спрытнасьці шкоды не нарабіу.

— А калі умееш часаць, дык сам глядзі, каб роуна было, адказвае ен, аддаючы мне сякеру.

О, мой Божя! Даўно ня стукаў я сякерай. Даўно ня бачыу я родных краёу, і цяпер з верай у новы час павяртаю да вас, да цёмных лясоу, далекіх лугоу, да багністых балот, гдзе мой бедны брат ліу і лье сьлезы і пот у паднявольнай працы. Гэй, мая сякера, шпарка хадзі у руцэ, моцна сячы, каб чыста і роуна выходзіла работа, бо пойдзе яна на новую будыніну нашага жыцьця! Шумі і ты, цёмны лес, шумі так, каб чулі твой шум, тваю песьню за сотні верст, ад краю да краю, каб ведалі ўсе, што настау час устаць усім на работу! Гуляй-жа, вецер, гураганам вый і будзі тых, хто яшчэ сьпіць! Раві па балотах, сгані усіх птушак, няхай ляцяць па сьвету і клічуць на работу! Бо час настау...

Бярвяно скончано.

— Ну, дзядзька, гатова! Бяры назад сякеру.

— Дзякуй,—кажа ен.

— Ну, хурман, паедзем далей!—кажу я.

Эх, і рвецца сэрца ад радсьці і хочацца гукнуць ва ўсе грудзі, каб пачулі ва ўсей старонцы! Гэй, браты, уставайце і той, хто спау, і хто прагнуўся! Барджэй у цёмную хату сьвет нясеце!..

але ані як ня можам згадзіцца з ёю, што Менскі Інстытут „з самага пачатку меу выразны беларускі характар“. Тут некае непаразуменьне. Ён ня толькі у пачатку, а навет апошнім часам не паруціся набраць беларускага характару. Наадварот, мы маем дакументы, каторыя сведчаць, што гэта упарты вораг беларушчыны. Гэта маскоўская пляцоўка на Беларусі і такую ўстанову трэба разбурыць да аснованья, а затым... пабудаваць новую, беларускую. Тое, што пры ём былі пасобныя беларусы, мала гаворыць у яго абарону. І пры Японскай установе могуць быць Беларусы. А Менскі Інстытут верна службы таму, хто яго паслаў сюды, да самага апошняга часу.

Не пазьвей, як 25 жніўня гэтага году, ен, чуючы небяспеку, увайшоў у зносіны з маскоўскім байструком на Беларусі, з так званую Менскую Губ. Зем. Управай, пакінутаў у нас маскоўскім войскам, і пачаў свой паход проці беларушчыны абходным парадкам. Менская Губ. Зем. Управа, як і іншыя падобныя установы, прыжытыя беларускімі адшчепенцамі з Керэнскім. Пана Керэнскага самі расійцы даўно прагналі і праклялі яго і усе учынкi яго; нашы адшчепенцы да гэтага часу носяцца з ім, як дурань з пісанай торбай.

І вось Управа пытае 25 жніўня 1919 г. за № 62, а „колегія спецыялістаў-фільмолагаў Менск. Пэдагог. Інстытуту мае гонар адказаць“, што:

„Беларускі язык есьць падмова (нарэчце) агульна расійскай мовы“, што на ём выкладаць навук ня можна, што гэта „просты, разгаворны язык“ і т. д. і т. д.

Што-ж гэта такое? Якая-ж прычына прымусяла Бел. Школьную Радую ўзяць пад сваю апеку гэтых маскоўскіх дзікароў у еўрапейскіх каўнерыхах? Ці ня ясна тут кожнаму, што справа не у фільмолёгіі, а у тым, што раз беларуская мова падмова расійскай, то Беларусь—Маскоўская правінцыя, а яны яе гаспадары. Дык хіба можна гэтакіх дабрадзею браць пад апеку? Гэта-ж ворагі нашага народу.

Калі у складзе настаўнікаў Інстытуту есьць сапраўдныя беларусы, то яны павінны протэставаць проці вышэй зазначанай „навуковай“ маскоўскай гадасьці; затым, яны павінны выкінуць з свайго складу ворагаў беларускага народу і потым заняцца будаваньнем сапраўднага беларускага Інстытуту.

Я. Ксяневіч.

Палітычныя навіны.

Украінцы аддаюць Бэсарабію.

ВАРШАВА, 22-IX. Украінскі Урад Петлюры зьвярнуўся з дэкларацыяю да румынскага ўраду, за-

яўляючы аб сваёй гатоўнасці прызнаць за Румыніяй Бэсарабію на гэтых варунках: офіцыяльнае прызнаньне украінскае валюты, офіцыяльнае прызнаньне Дырэктарыі Украінскай Рэспублікі, прызнаньне Украінскае місіі у асобе украінскага пасла у Букарэшце проф. Мацэввіча і незабаўная дапамога Румыніі проці бальшавікоў, дакладнае акрасьленьне граніцаў. Далей у дэкларацыі гаворыцца аб навязаньні праўна-політычных адносін паміж Украінай і Румыніяй.

Бальшавікі прапануюць мір Антанце і Украіне.

ЖЭНЭВА, 22-IX. Паведамляюць з Букарэшту, што да Глаўнае Кватэры Петлюры ізноў прыбыла бальшавіцкая дэлегацыя і запрапанавала мір на падставе незалежнасьці Украіны. Петлюра склікаў Радую Міністраў, якая пастанавіла адкінуць пропозыцыю бальшавікоў.

БЭРЛІН, 22-IX. „Бэрлінэр Тагблят“ паведамляе са Штокгольму: Пётарбурскі ўрад саветаў уважніў народных камісараў на мірныя перагаворы з Антантаў на падставе зробленых ёю пропозыцыяў. Першая канфэрэнцыя адбылася 19 г. м.

Дэнікінавы ўрады на Украіне. „Кіевлянін“ паведамляе, што вайсковыя ўлады Дэнікіна пасылаў няцяця Кіева ўтварылі спецыяльную ўрадовую інстытуцыю, якая будзе так зван. цывільным упраўленьнем. Гэта спецыяльная рада заступае пакуль што Радую Міністраў і кіруе справамі, выходзячымі з кампэтэнцыі вайсковых уладаў. Прэзэсам Рады—гэн. Драгоміраў, намесьнікам яго гэн. Лукомскі, марское упраўленьне у руках віцэ-адмірала Герасімава, дзяржаўны кантроль—Степанаў, заграічныя справы—Сазонаў, памощнікам яго Нератаў, унутраныя справы гэн. Носовіч, загадчык справаў Нікольскі, кіраўнік прасьветы Матвін, фінансы—Бернадскі, справядлівасьці—Чэлішчаў, гандлю і промыслу—Лебядзеў, прапанды—Соколаў.

Урад Петлюры. Як паведамляюць з Каменца - Падольскага апошні склад украінскага міністэрыуму Петлюры гэтакі: старшыня міністраў і міністар унутраных справаў Мазэпа, намесьнік яго др. Макух, міністар ваенныя Петроў, міністар земляробства Кавалеўскі, міністар справядлівасьці Андрэй Левіцкі, міністар прасьветы Кошчэльніцкі, міністар працы Безпалко, міністар скарбу Мартос, міністар для Галіцыі Сымон Вітык. Міністэрыум складаецца на палову з галіцыйскіх русінаў, а з боку партыйнасці пераважаюць соц.-рэвол. і соцыял-дэмократы. Мазэпа паходзіць з левабэражнай Украіны.

Дэнікін і Петлюра.

З веры годных крыніц паведамляюць: Дэнікін патрэбаваў ад

Петлюры прызнанья непадзельнай Расіі пры шырокай аўтаноміі Украіны. Калі-б Петлюра на гэта згадзіўся, то зараз-жа мусіць паддацца пад каманду Дэнікіна, на праціўны выпадак яму пагражаюць вайною нараўне з бальшавікамі.

Паведамленьне Польскага Гэнэр. Штабу.

Ад 22 верасня.

Фронт Л.-Беларускі. Нашы аддзелы, пасля упорных баёў, занялі прадмесце Полацку. Ваі за пераправу праз Дэвіну ідуць. На поўдні ад Полацку занялі мы Ушачі і Воран.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

Зьезд беларускіх дэлегатаў Менскага округу адбудзецца 20 кастрычніка.

Бюро па скліканьню зьезду складаецца з сяброў Рады: Вернікоўскага, Міхалевіча і Козіча.

Старшыня белар. ваеннай арганізацыі, П. Алексюк, прыехаў з Варшавы.

У куткім часе ен займецца ствареньнем тут павятовых вярбавачных ваенных беларускіх бюро.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Раздача хлеба. Гэтымі днямі бяднейшым хрысьціянам Менску і ваколіцы будзе раздана 3,000 пуд. зярна, безработным чыгушчыкам—3,000 пуд. Усе гэта ахвяравана з велікапольскай дывізіі.

Біржа. З дазволу польскай ўлады мае у куткім часе быць адчынена офіцыяльная біржа.

Курс пэрублевак. Курс расійскіх пэрублевак да таго ўпаў, што у мяняльных крамах і банкірскіх канторах за іх працяваюць усяго па 60 кап. за рубель. Дзіўна, чаму да гэтага часу няма на гэто офіцыяльнага тлумачэньня.

Камісія дзеля перагляду спраў арэштованых жыдоў закладываецца па загаду польскай ўлады.

Запіс на дрывы у адзеле апалу магістрату, дзеля розных прычын, адкладываецца да 29 верасня.

Дровы, сяледкі, галынтэрэя, колоніяльныя тавары, канцэлярскіе і др. прылады у вялікім ліку закупленыя цэнтр. хаўрусам коопэратываў Беларусі. Тавары гэтыя ўжо прыбываюць у Менск.

Масло, сало, сернікі, шмалцы і шынкі прадаецца па 2 фунты кожнаму у 1-м акружным урадовым харчавым магазіне (Захараўская, д. № 24).

У жыдоўскай абшчыне сябры павінны плаціць на патрэбы абшчыны прогрэсіўны налог: ад прыбытку ад 25,000 р. да 75,000 руб. 1%; ад 75 да 150 тыс. руб.—1¹/₂%; ад прыбытку вышэй 150 тыс. руб.—2%.

Абшчына дала 3,000 руб. на харчы у сьвяты для арэштованых 60 жыдоў і 15,000 руб. на уладжэньне жыдоўскіх сталовак.

Хлеб у урадавых магазінах аддзелу барацьбы са спекуляцыяй будзе прадавацца па 1 р. 25 кап. за фунт.

Рэдактар-выдавец

Адв. ЛУЦЭВІЧ.